

VECPIEBALGAS NOVADA
JAUNATNES POLITIKAS STRATĒGIJA
2019. – 2023. GADAM

Izstrādātājs: Vecpiebalgas novada Jaunatnes lietu nodaļa

Vecpiebalga, 2018

SATURS

IEVADS	3
I DAĻA – PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS UN ANALĪZE	5
1. VISPĀRĒJĀ INFORMĀCIJA PAR PAŠVALDĪBU	5
2. INSTITUCIONĀLĀ SISTĒMA DARBA AR JAUNATNI ĪSTENOŠANAI UN DARBA AR JAUNATNI KOORDINĀCIJAI	6
3. DARBA AR JAUNATNI STRATĒGISKĀ PLĀNOŠANA	9
4. PAŠVALDĪBAS BUDŽETS DARBAM AR JAUNATNI.....	10
5. JAUNIEŠU INFORMĒTĪBAS PALIELINĀŠANA UN IZPRATNE PAR JAUNATNI ...	12
6. JAUNIEŠU LĪDZDALĪBA LĒMUMU PIENĒMŠANĀ UN DALĪBA JAUNATNES ORGANIZĀCIJĀS VAI JAUNIEŠU INICIATĪVU GRUPĀS	14
7. JAUNIEŠU BRĪVĀ LAIKA LIETDERĪGA IZMANTOŠANA	15
8. JAUNIEŠU SOCIĀLĀ AIZSARDZĪBA	17
9. SABIEDRISKĀ KĀRTĪBA UN DROŠĪBA, JAUNIEŠU RĪCĪBAS ATBILSTĪBA TIESISKĀM VAI TIKUMISKĀM NORMĀM	19
10. JAUNIEŠU NODARBINĀTĪBA	21
11. JAUNIEŠU VESELĪBA UN VESELĪGS DZĪVESVEIDS	23
SVID ANALĪZE	25
II DAĻA – STRATĒGISKĀ DAĻA	27

IEVADS

Jaunietis ir persona vecumā no 13 – 25 gadiem. Jaunatnes politika ir mērķtiecīgu darbību kopums visās valsts politikas jomās, kas veicina jauniešu kā sabiedrības locekļu pilnvērtīgu un vispusīgu attīstību, iekļaušanos sabiedrībā un dzīves kvalitātes uzlabošanu.

Jaunieši ir neatņemama sabiedrības sastāvdaļa, kuru skaits diemžēl pēdējo 20 gadu laikā Latvijā ir samazinājies vairāk kā par 39%. Vecpiebalgas novadā jauniešu skaits vecumā no 13 – 25 gadi kopš 2012. gada ir samazinājies 1,6 reizes jeb no 845 jauniešiem skaits ir samazinājies līdz 509 jauniešiem 2018. gadā. Skaita izmaiņas no 2013. – 2017. gadam procentuāli Vecpiebalgas novadā ir zem Latvijas vidējā rādītāja.¹ Šie dati būtiski ietekmē jaunatnes politikas plānošanu. Lai saprastu, kādā virzienā jaunatnes lietām būtu jāattīstās Vecpiebalgas novadā, jauniešiem, lēmumu pieņēmējiem un pārējai sabiedrībai ir jādefinē jaunatnes politikas mērķus, uzdevumus un sagaidāmos rezultātus.

Lai izvirzītu Vecpiebalgas novada jaunatnes politikas attīstības mērķus un uzdevumu, ir jāizstrādā Vecpiebalgas novada jaunatnes politikas stratēģija (turpmāk tekstā – Stratēģija), kas ir vidējā termiņa plānošanas dokuments 2019. – 2023. gadam, kas nosaka darbu ar jaunatni attīstības prioritātes, rīcības virzienus un uzdevumus, kā arī to īstenotājus un finanšu resursus ilgtermiņa mērķu sasniegšanai.

Stratēģijas izstrāde veikta pamatojoties uz likumu “Jaunatnes likums”², Jaunatnes politikas pamatnostādņem 2016. – 2020. gadam³, likumu “Brīvprātīgā darba likums”⁴, metodiskajiem ieteikumiem “Vispārējie rādītāji darba ar jaunatni vērtēšanai pašvaldībās”⁵, Eiropas Savienības jaunatnes stratēģiju “Ieguldīt jaunatnē, iesaistīt jauniešus”⁶.

Vecpiebalgas novada jaunatnes politikas stratēģija ir izstrādāta ņemot vērā Vecpiebalgas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju un Vecpiebalgas novada attīstības programmu.

Stratēģija sastāv no divām daļām. Pirmajā daļā veikta novada pašreizējās situācijas izpēte un SVID analīze. Balstoties uz pašreizējās situācijas analīzes rezultātiem, otrajā daļā ir noformulēti turpmāko 5 gadu galvenie mērķi, plānotās aktivitātes mērķu sasniegšanai, sagaidāmie rezultāti, īstenošanas laiks un sadarbības partneri.

Informācijas iegūšanai izmantoti pašvaldības rīcībā esošie dati, speciālistu sagatavotā informācija, diskusiju ar speciālistiem un jauniešiem apkopojums, kā arī jauniešu aptaujas rezultāti.

¹ www.izm.gov.lv/images/jaunatne/IZM_Jaunatnes-politikas-analitisks_parskats_2017.pdf

² Jaunatnes likums <https://likumi.lv/doc.php?id=175920>

³ Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2016. – 2020. gadam http://www.izm.gov.lv/images/sabiedriska_lidzdaliba/aktualitates/IZMPamn2015-2020_26022015.pdf

⁴ Brīvprātīgā darba likums <https://likumi.lv/ta/id/275061-brivpratiga-darba-likums>

⁵ Metodiskie ieteikumi “Vispārējie rādītāji darba ar jaunatni vērtēšanai pašvaldībās” <http://jaunatneslietas.lv/content/jaunatnes-politika-pasvaldibas>

⁶ Eiropas Savienības jaunatnes stratēģija “Ieguldīt jaunatnē, iesaistīt jauniešus” <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:161E:0021:0031:LV:PDF>

Jaunatnes politikas stratēģija ir izstrādāta Eiropas Savienības programmas “ERASMUS+” projekta “Jaunatnes politikas stratēģijas izstrāde” (Nr. 2016-1-LV02-KA347-001061) ietvaros.

Šis projekts tika finansēts ar Eiropas Komisijas atbalstu. Šī publikācija atspoguļo vienīgi autora uzskatus, un Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.

I DAĻA – PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS UN ANALĪZE

1. VISPĀRĒJĀ INFORMĀCIJA PAR PAŠVALDĪBU

1	Pašvaldības nosaukums	Vecpiebalgas novada pašvaldība
2	Teritorijas lielums (km ²)	542,5 km ²
3	Iedzīvotāju skaits	3944 (2018. gada 1. janvāris)
4	Jauniešu (13-25 gadu vecumā) skaits pašvaldībā (oficiālā statistika)	509 (2018. gada 1. jūnijs)
5	Jauniešu skaits pašvaldībā attiecībā pret pārējiem iedzīvotājiem (procentuālais iedalījums)	12,9%
6	Reģistrēto biedrību un nodibinājumu skaits, kuras darbojas pašvaldībā	42 biedrības
7	Jaunatnes organizāciju ¹ skaits pašvaldībā	0
8	Biedrību un nodibinājumu skaits, atsevišķi norādot jaunatnes organizācijas, ar kurām pašvaldība sadarbojas	6 Biedrība „Līdzās” Biedrība „Pūķu zeme” Sporta klubs „Piebalga” Sporta klubs „Alaukstis” Biedrība „Inešu skolas draugi” Biedrība „Attīstība Piebalgai”
9	Izglītības iestāžu skaits un izglītojamo skaits	2/460
	9.1. Pirmsskolas izglītības iestādes/izglītojamo skaits	4/159
	9.2. Vispārizglītojošās skolas:	
	9.2.1. Pamatskolas/izglītojamo skaits	1/108 skolēni
	9.2.2. Vidusskolas/izglītojamo skaits	1/193 skolēni (2017. gada novembris)
10	Skolēnu skaits uz 10 000 iedzīvotāju	240/2,4%
11	Jauniešu bezdarbnieku skaits (no visiem bezdarbniekiem, procentuāli)	8,9%
12	Jauno uzņēmēju (līdz 25 gadiem) skaits	nav datu
13	Ievēlēto jauniešu (līdz 25 gadiem) skaits pašvaldības domē, padomē	0
14	Pašvaldības tiesībsargājošo institūciju redzeslokā esošo jauniešu skaits un procentuāla attiecība pret kopējo jauniešu skaitu	
15	Jauniešu izdarītie likumpārkāpumi pašvaldībā attiecībā pret kopējo noziedzīgo nodarījumu skaitu	

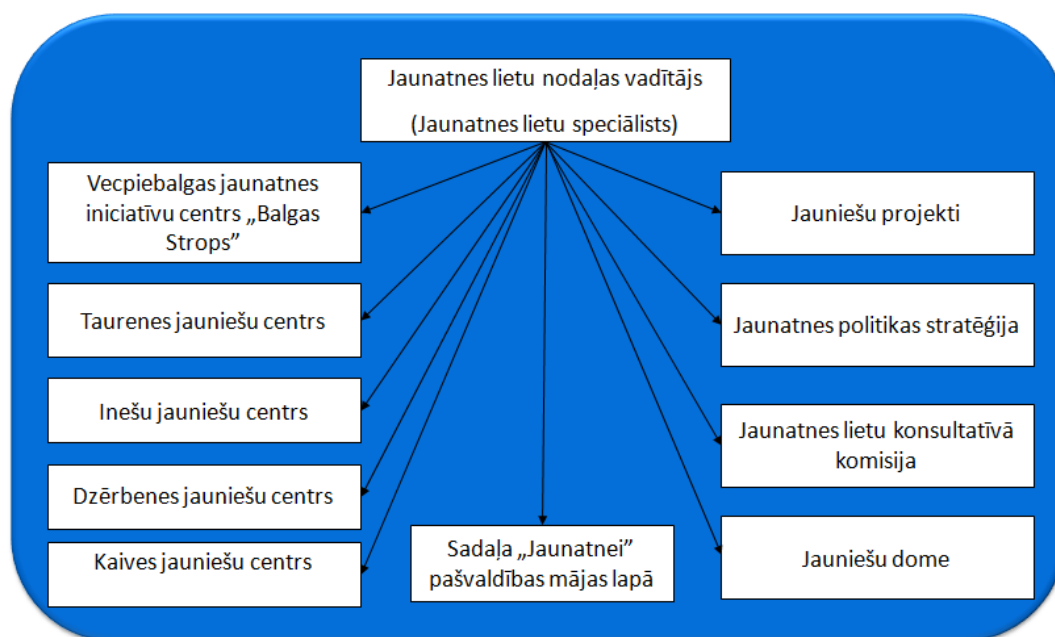
2. INSTITUCIONĀLĀ SISTĒMA DARBA AR JAUNATNI ĪSTENOŠANAI UN DARBA AR JAUNATNI KOORDINĀCIJAI

Jaunatnes likums nosaka, ka pašvaldība, pildot savas funkcijas, piedalās valsts jaunatnes politikas īstenošanā. Tāpat arī Jaunatnes likumā ir noteikts, ka pašvaldība var izveidot institucionālu sistēmu, lai nodrošinātu darbu ar jaunatni, nosakot atbildīgo institūciju vai iecelot jaunatnes lietu speciālistu – personu, kas plāno, veic un koordinē darbu ar jaunatni, izveidojot jaunatnes lietu konsultatīvo komisiju vai paredzot citu kārtību, kādā veicams darbs ar jaunatni.⁷

Vecpiebalgas novada pašvaldība 2014. gadā ir izveidojusi Vecpiebalgas novada Jaunatnes lietu nodaļu (attēls Nr. 1), kas ir galvenais pašvaldības instruments darbam ar jaunatni. Nodaļā strādā nodaļas vadītājs – jaunatnes lietu speciālists, kurš ir apmācīts atbilstoši MK noteikumiem Nr.1047, divi jaunatnes darbinieki, viens dežurants un viens sporta organizators. Vairākas reizes gadā tiek nodrošināta darbā ar jaunatni iesaistīto personu dalība apmācībās, tālākizglītības, neformālās izglītības pasākumos par jaunatnes politikas jautājumiem

Attēls nr. 1

Jaunatnes lietu nodaļa

Izveidojot Jaunatnes lietu nodaļu, tika izstrādāta shēma (attēls nr. 2), kā Jaunatnes lietu nodaļa plānos un koordinēs darbu ar jaunatni pašvaldībā. Šobrīd nodaļa koordinē 3 jauniešu centrus (Vecpiebalgā, Dzērbenē un Inešos), sporta organizatora darbu, atbild par jaunatnes politikas īstenošanu Vecpiebalgas novadā. Shēma nav

⁷ Vispārējie rādītāji darba ar jaunatni vērtēšanai pašvaldībās, 26.06.2009.

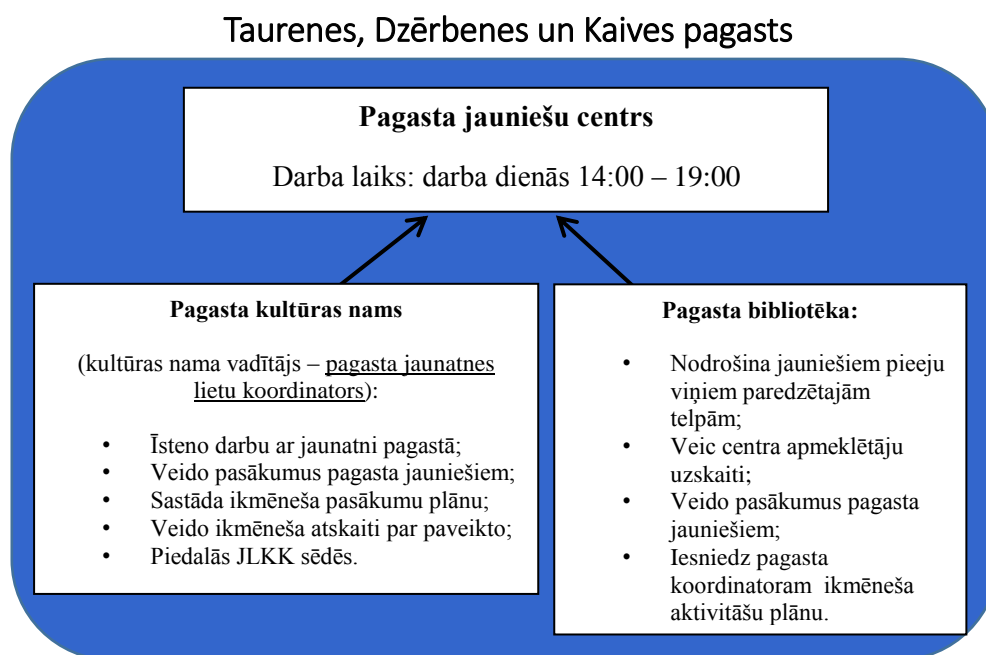
attaisnojusies, jo kultūras darbinieku, bibliotekāru darba pienākumus dzīvē nav iespējams apvienot ar jaunatnes darba koordinēšanu.

Vecpiebalgas novada pašvaldība ir izstrādājusi Jaunatnes lietu nodaļas nolikumu, Brīvprātīgā darba nolikumu, Jauniešu domes nolikumu un Jaunatnes lietu konsultatīvās komisijas nolikumu, taču šobrīd Jaunatnes lietu konsultatīvā komisija un jauniešu dome nedarbojas, nav attīstīts brīvprātīgais darbs. Vairākkārt ir mēģināts izveidot jauniešu domi un uzturēt tās darbību, taču, ņemot vērā jauniešu noslogojumu un regulāru aktivitāšu pārklāšanos, tikšanās laikā ar jauniešiem un apkopojot speciālistu viedokli, radās jautājums, vai šāda jauniešu dome ir nepieciešama?

Galvenie līdzekļi, kā darbojas Jaunatnes lietu nodaļas ir ārēju finanšu līdzekļu piesaiste jauniešu centru aktivitātēm, jaunatnes lietu koordinēšana starp novada pagastiem taču sadarbības tīkls starp institūcijām funkcionē vāji. Tas tika vairākkārt atzīmēts speciālistu tikšanās laikā, strādājot pie Jaunatnes politikas stratēģijas, un tika atzīts, ka šī sadarbība būtu jāstiprina.

Attēlā nr. 2 ir attēlota shēma, kā tiks veikts darbs ar jaunatni Tauresnes, Dzērbenes un Kaives pagastā. Jauniešu centrs darbojas tikai Dzērbenē un tajā tiek nodarbināt viens jaunatnes darbinieks. Šobrīd darbs ar jaunatni Kaivē un Taurenē netiek veikts.

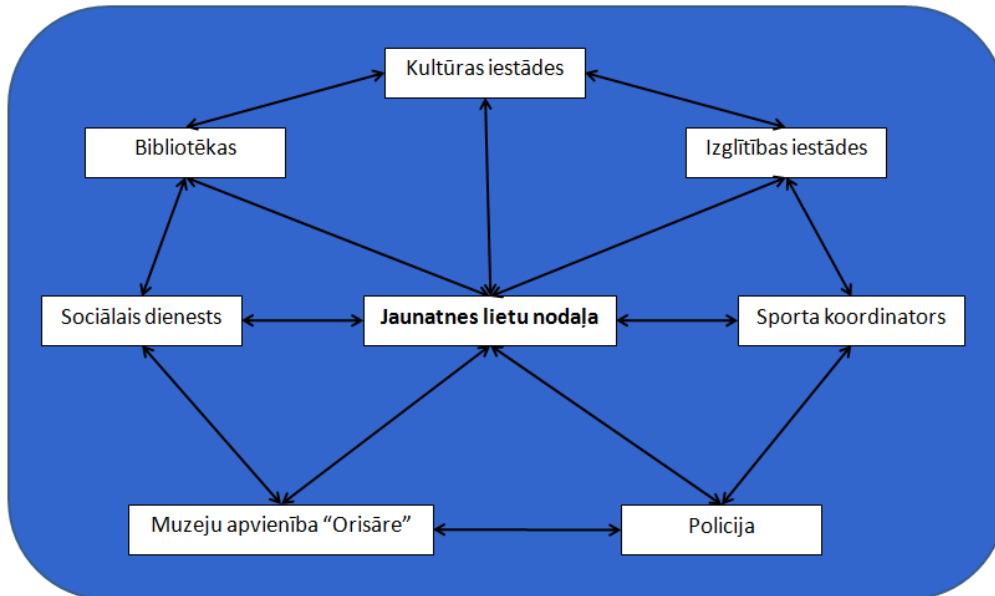
Attēls Nr.2

Attēlā nr. 3 ir parādītas institūcijas, kuras arī ir tieši vai netieši saistītas ar jaunatnes jomu. Izveidojot Jaunatnes lietu konsultatīvo komisiju un iesaistot tajā attēlā redzamās institūcijas, tiktu veicināta pašvaldības darba ar jaunatni plānošana un īstenošana, izpratne par darbu ar jaunatni, kā arī veicināta jauniešu līdzdalība lēmumu pieņemšanā.

Attēls nr. 3

Darba ar jaunatni sadarbības tīkls

Jauniešiem (skolēniem un studentiem) ir iespēja bezmaksas apmeklēt trenāžieru zāli, pašvaldības teritorijā ir sporta laukumi, gājēju/veloceliņi, sporta zāle, vairākās vietās uzstādīti basketbola grozi, volejbola laukumi, BMX trase.

3. DARBA AR JAUNATNI STRATĒGISKĀ PLĀNOŠANA

Viens no būtiskākajiem rādītājiem mērķtiecīgas un ilgtspējīgas politikas īstenošanā ir esošie politikas plānošanas dokumenti (programmas, rīcības plāni u.c.). Pašvaldība, pildot savas funkcijas, veic darbu ar jaunatni, ievērojot jaunatnes politikas pamatprincipus un valsts jaunatnes politikas attīstības plānošanas dokumentus.⁸

Vecpiebalgas novada pašvaldība ir veikusi sistemātiskas, plānotas darbības, lai jaunatnes lietas attīstītos: izveidoti jauniešu centri, normatīvie dokumenti, kā Jaunatnes lietu nodaļas nolikums, Jauniešu domes nolikums, Jaunatnes lietu konsultatīvās komisijas nolikums, Brīvprātīgā darba nolikums, taču līdz šim nav bijis noteikts stratēģisks mērķis kādā virzienā jaunatnes lietām Vecpiebalgas novadā attīstīties.

Novadā ir izveidota stabila sistēma, lai organizētu darbu ar jaunatni, taču nav bijis izstrādāts darbam ar jaunatni plānošanas dokuments. Šobrīd, izstrādājot stratēģiju darbam ar jaunatni 2019. – 2023. gadam, veiktas konsultācijas ar jauniešiem, kā arī aptaujāti 104 novada jaunieši.

Darba ar jaunatni organizēšanas jautājumi kā sadaļa ir iekļauta Vecpiebalgas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā, taču sadaļa ir neliela un formāla.⁹

Jaunatnes likums nosaka, ka darbā ar jaunatni jauniešu vecumposms ir no 13 – 25 gadiem. Jaunatnes lietu nodaļas prioritārās jauniešu mērķa grupas ir Vecpiebalgas novada jaunieši no 13 – 25 gadiem, jaunieši ar ierobežotām iespējām, sociālā riska grupas jaunieši. Jauniešu skaits tiek regulāri uzskaitīts un tiek secināts, ka jauniešu skaits katru gadu novadā samazinās.

Šobrīd pašvaldībā plānoto pasākumu pielāgošana konkrētu jauniešu mērķa grupu vajadzībām tiek veikta tikai ņemot vērā jauniešu vecumu, atrašanās vietu, taču ne citas vajadzības.

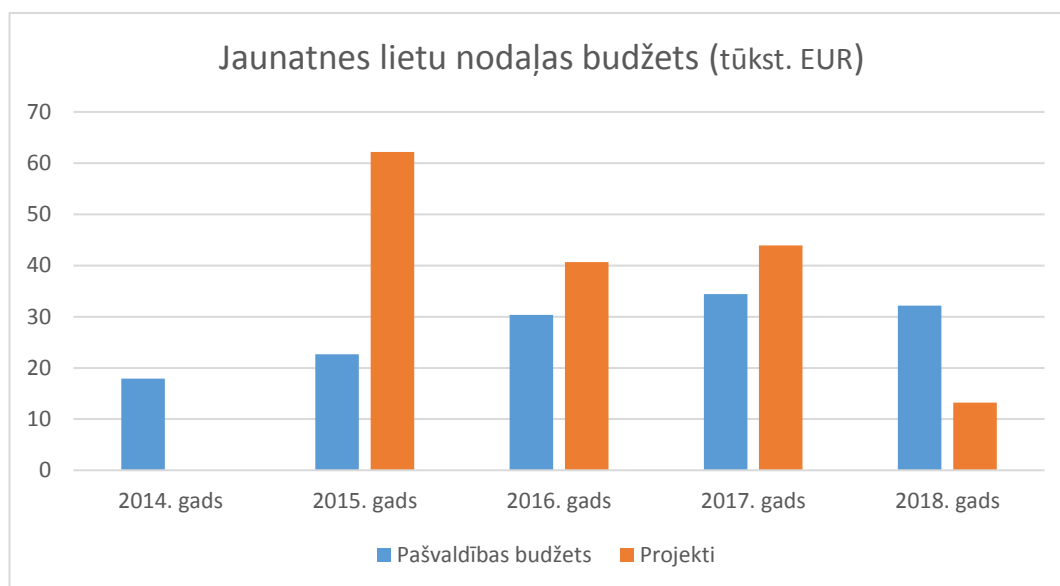
⁸ Vispārējie rādītāji darba ar jaunatni vērtēšanai pašvaldībās, 26.06.2009.

⁹ Vecpiebalgas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija https://vecpiebalga.lv/wp-content/uploads/2018/05/Vecpiebalga_Att_Strategija-apstiprin.pdf

4. PAŠVALDĪBAS BUDŽETS DARBAM AR JAUNATNI

Jaunatnes lietu nodaļai ir atsevišķs budžets darbam ar jaunatni, kas katru gadu tiek sastādīts un apstiprināts no jauna. Pēdējos piecus gadus budžets ir palielinājies pat 2 reizes. Info grafikā (attēls nr. 4) var redzēt budžeta izmaiņas pēdējo piecu gadu laikā. Apmērs ir palielinājies arī pateicoties projektos piesaistītajiem līdzekļiem.

Attēls nr. 4

Jaunatnes lietu nodaļa aktīvi iesaistās Jaunatnes Starptautisko programmu aģentūras koordinētajās programmās, piemēram, Erasmus+, Valsts programmā ar mērķi radīt labvēlīgu vidi jauniešu pilnvērtīgai un vispusīgai attīstībai, un izmanto iespēju piesaistīt finansējumu no ES fondiem vai Valsts budžeta infrastruktūras uzlabošanas projektu īstenošanai.

Pašvaldība nodrošina līdzfinansējumu ES projektu realizācijai, jauniešu iniciatīvām, pasākumiem, dalībai forumos, transporta izdevumiem. Jaunatnes lietu nodaļa sava budžeta ietvaros organizē vienu novada bērnu un jauniešu nometni vasarā, kā arī finansē viena skolēna (no katras novada skolas) dalību talantīgo bērnu nometnē. Pašvaldība atbalsta jauniešus arī ar telpu nodrošinājumu, lai viņi varētu realizēt savas iniciatīvas un pasākumus (kultūras nami, bibliotēkas, sporta zāle, u.c.).

Pašvaldība katru gadu iedzīvotājiem izsludina projektu konkursu “Dažādo savu ikdienu”, kurā var piedalīties arī jaunieši. Tiek izsludināts arī grantu konkurss uzņēmējdarbības uzsākšanai vai attīstībai.

Pašvaldība sadarbojas ar jaunatnes organizāciju Latvijas Jaunatnes padome, rīko kopīgus pasākumus, piemēram, “Strukturētais dialogs” Vecpiebalgas jauniešu centra telpās.

Vecpiebalgas vidusskola piešķir stipendijas skolēniem ar teicamām un izcilām sekmēm.

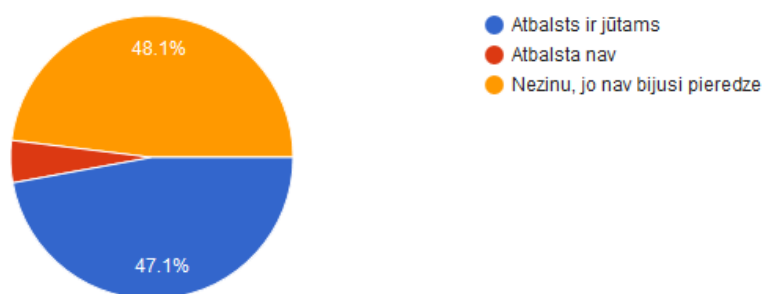
47.1% aptaujātie jaunieši atzīst, ka izjūt pašvaldības atbalstu viņu ideju/projektu atbalstīšanai vai īstenošanai, tomēr 48.1 % uzskata, ka nezina, jo nav bijusi pieredze

(attēls nr.5). Viņuprāt, jauniešu iesaistīšanos pasākumu/projektu izstrādē un īstenošanā kavē tādi faktori, kā: bailes, zināšanu un motivācijas trūkums, lai pieteiktos projektu konkursos, laika trūkums.¹⁰ Iespējams, ka jauniešiem nav izpratnes, kas no sniegtā un pieejamā atbalsta ir pašvaldības rīcībā.

Attēls nr. 5

Kā Tu vērtē Vecpiebalgas novada pašvaldības atsaucību pret jauniešu ideju/projektu īstenošanu un atbalstīšanu?

104 responses

Pašvaldība nodrošina finansējumu Jaunatnes lietu nodaļas darbinieku atlīdzībai. Jaunatnes lietu speciālistam nodrošināta viena pilna slodze, jaunatnes darbinieks – 1,5 slodze, 1 slodze sporta organizatoram, 1 slodze dežurantam.

Kopumā pašvaldības budžets jaunatnes lietām vērtējams kā pietiekošs. Lielu lomu ieņem ārējā finansējuma piesaiste, tāpēc jāturpina strādāt pie projektu veidošanas. Jaunieši jāmotivē iesaistīties projektu plānošanā, lai īstenotie projekti maksimāli atbilstu jauniešu interesēm un vajadzībām.

¹⁰ Jauniešu anketa 2018. gads

5. JAUNIEŠU INFORMĒTĪBAS PALIELINĀŠANA UN IZPRATNE PAR JAUNATNI

Viens no būtiskākajiem aspektiem jaunatnes politikas īstenošanā ir informācija. Pirmkārt, pašvaldības jaunatnes politikas īstenošanā ir nepieciešams nodrošināt pietiekamas un kvalitatīvas zināšanas par jauniešiem un jauniešu situāciju pašvaldībā, un otrkārt, lai panāktu jauniešu līdzdalību un aktivitāti, ir nepieciešams nodrošināt jauniešiem iespējas saņemt nepieciešamo informāciju attiecīgā kvalitātē un kvantitatīvē.¹¹

Jaunatnes lietu nodaļa ir veikusi aptauju (104 respondenti), lai apkopotu un iegūtu informāciju stratēģijas izstrādei par jauniešiem pašvaldībā un uzzinātu viņu viedokli par jaunatnes lietu attīstībai aktuāliem jautājumiem. Jauniešu centri regulāri veic iekšējo jauniešu aptaujāšanu, noskaidrojot, kādas aktivitātes viņiem patīk/nepatīk, kādas viņi vēlētos ieviest jauniešu centros, tomēr ikdienas darbā izpaliek to jauniešu aptaujāšana, kas jauniešu centrus neapmeklē.

Jauniešu informēšanai, galvenokārt, tiek izmantoti sociālie tīkli (www.facebook.com, www.instagram.com), kas ir viens no nozīmīgākajiem jauniešu informācijas kanāliem. Par to liecina aptaujas dati, kur 84,6% aptaujāto jauniešu atzīst (attēls nr.6), ka izmanto internetu kā informācijas iegūšanas avotu. Aptaujas dati liecina, ka tieši abi minētie sociālie tīkli ir vispopulārākie jauniešu vidū.¹² Tajos jauniešiem ir iespēja arī uzdot jautājumus, uz kuriem jaunatnes darbinieki viņiem atbild. Tāpat jauniešu informēšanai un afitižu izvietojšanai tiek izmantoti arī informācijas dēļi jauniešu centros, skolās, kultūras namos.

Jauniešiem ir pieejama sadaļa “Jaunatnei” Vecpiebalga novada mājaslapā (www.vecpiebalga.lv/jaunatnei) ar viņiem aktuālāko un saistošāko informāciju, kā arī informācija par projektu iespējām. Novada avīzē “Vecpiebalgas novada ziņas”, laikrakstā “Druva”, Vidzemes TV un citos masu medijos regulāri tiek atspoguļota informācija par skolu un jauniešu centru notikumiem un gaidāmajām aktualitātēm.

Jauniešu centros tiek rīkoti informatīvi pasākumi, kuros jaunieši saņem mutisku informāciju par aktualitātēm un iespējām.

Jaunatnes lietu nodaļa iesaistās savas un citu pašvaldību organizētos pasākumos, lai informētu sabiedrību un jauniešus par tās darbu. Tāpat tiek apmeklētas arī novada skolas, lai nodrošinātu informācijas izplatīšanu un izpratni par jaunatni.

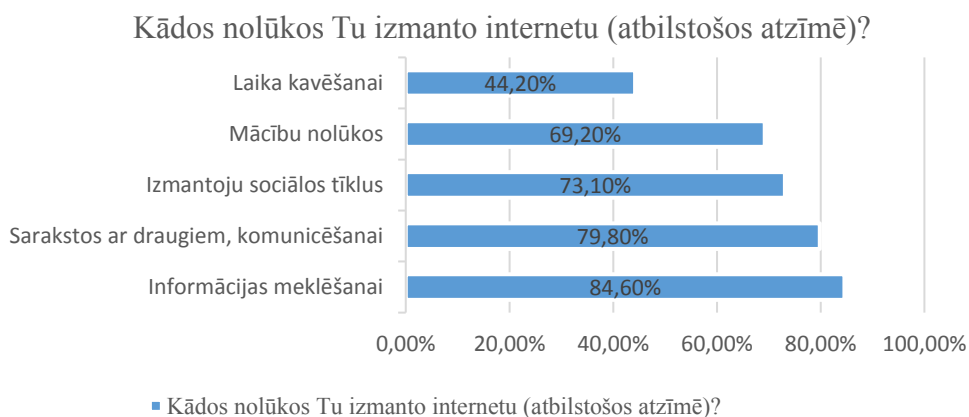
Jauniešu centros var iegūt informāciju (bukleti, plakāti, informatīvi žurnāli) par dažādām iespējām, piemēram, Erasmus+ jauniešu apmaiņas projektiem, Eiropas brīvprātīgo darbu, palīdzības info tālruniem. Jauniešiem ir iespēja lasīt Avantis izdotos žurnālus “izVēlies”.

Novadā ir pieejami vairāki interneta pieejas punkti (pašvaldības ēka, bibliotēkas, jauniešu centri).

¹¹ Vispārējie rādītāji darba ar jaunatni vērtēšanai pašvaldībās, 26.06.2009.

¹² Jauniešu anketa 2018. gads

Attēls nr. 6

Lai arī informācija ir pieejama, nav izstrādāts konsultatīvais mehānisms, lai saprastu, kurā brīdī, kāda informācija vai palīdzība jauniešiem būtu nepieciešama. Būtu jāattīsta informācijas aprīte darbā ar jaunatni iesaistītajām personām.

6. JAUNIEŠU LĪDZDALĪBA LĒMUMU PIENĒMŠANĀ UN DALĪBA JAUNATNES ORGANIZĀCIJĀS VAI JAUNIEŠU INICIATĪVU GRUPĀS

Jauniešu līdzdalība un dažādas iniciatīvas ir viens no galvenajiem jaunatnes politikas rādītājiem. Pašvaldības, nodrošinot jauniešu līdzdalību un iniciatīvu īstenošanas iespējas, pirmkārt, tiek veicināta jauniešu izaugsme, un otrkārt, tiek mazināta jauniešu antisociāla uzvedība. Tāpat jauniešu līdzdalības un iniciatīvu atbalsts veicina ne tikai jauniešu izaugsmi, bet arī pašvaldības attīstību, ņemot vērā, ka jaunieši bieži vien var nākt klajā ar inovatīviem un radošiem risinājumiem dažādām problēmām.¹³

Viens no Vecpiebalgas novada pašvaldības Jaunatnes lietu nodaļas uzdevumiem ir veicināt jauniešu līdzdalību, tajā skaitā rūpēties par viņu viedokļu un iniciatīvu uzklauššanu un atbalstīšanu. Sadarbībā ar Latvijas Jaunatnes padomi ir notikusi līdzdalības aktivitāte “Kafija ar politiķiem”, “Vēlies vēlēties”, ir notikuši forumi, jauniešu, speciālistu un lēmumu pieņēmēju tikšanās saistībā ar Jaunatnes politikas stratēģijas izveidi. Diskusijas ar lēmumu pieņēmējiem būtu nepieciešams iedibināt kā regulāru tradīciju. Skolās notiek regulāras pašpārvalžu tikšanās.

Šobrīd nenotiek jauniešu sabiedrisko organizāciju veidošanās. Jaunieši kā iemeslus pasīvai dalībai jauniešu organizācijās min laika trūkumu, informācijas deficītu par iespēju šādās organizācijās iesaistīties vai, kā tādas izveidot.¹⁴ Iespējams, tas varētu būt iemesls neveiksmīgajam Jauniešu domes darbam iepriekšējos gados. Jauniešu domes darbu ietekmē arī pagastu teritoriālais izvietojums, attālums starp tiem novadā. Tādējādi šobrīd nenotiek Jaunatnes organizāciju/Jauniešu domes pārstāvju iekļaušana komisiju un darba grupu sastāvā, kur tiek izskatīti jaunatnes politiku ietekmējoši jautājumi.

Jaunieši arvien vairāk izmanto iespējas projektu konkursos. Jaunieši līdzdarbojas projektos – gan paši brauc un iesaistās projektos Eiropā un Latvijā, gan piedalās un realizē projektus uz vietas novadā. Jaunieši iesaistās dažādās iniciatīvu grupās, tādējādi pavadot laiku sportojot, piedaloties jaunsargu kustībā un citur.

Jauniešiem ir iespēja piedalīties iniciatīvu projektu konkursā “Dažādojam savu ikdienu”. Kopējais konkurssam piešķirtais finansējums 2018. gadā EUR 1000, uzvarētājiem – no EUR 100 līdz EUR 300 katram.

Jauniešu centri sadarbojas ar bibliotēkām, muzejiem, kultūras namiem, skolām un bērnudārziem, tādējādi nodrošinot jauniešu līdzdalību dažādu institūciju darbā.

Pašvaldība veicina pieredzes apmaiņu – došanos uz citiem jauniešu centriem, pieredzes apmaiņu, piemēram, uz Cēsu Jauniešu domi.

Katru gadu Valsts svētkos 18. novembrī Vecpiebalgas novada jaunieši tiek godināti pasākumā “Gada vecpiebaldzēns” nominācijā “Gada jaunietis”, tādējādi novērtējot un izceļot jauniešus, kas bijuši aktīvi un līdzdarbojušies novada dzīvē. Gada jaunietis tiek apbalvots ar naudas balvu 150 EUR vērtībā. Mācību gada beigās notiek aktīvāko audzēkņu pieņemšana pie pašvaldības vadītāja. Skolā ir izstrādāta sava skolēnu prēmēšanas un apbalvojumu kārtība.

¹³ Vispārējie rādītāji darba ar jaunatni vērtēšanai pašvaldībās, 26.06.2009.

¹⁴ Jauniešu anketa 2018. gads

7. JAUNIEŠU BRĪVĀ LAIKA LIETDERĪGA IZMANTOŠANA

Pašvaldības atbalsts jauniešu brīvā laika lietderīgai izmantošanai ir būtisks uzdevums, kas jāīsteno pašvaldībai, jo jauniešu bezdarbības rezultātā var tikt veicinātas tādas negācijas kā jauniešu antisociāla uzvedība, noziedzība, atkarības problēmas un citas pašvaldības attīstībai nevēlamas parādības.¹⁵

Jauniešu brīvā laika lietderīga pavadīšana ir viens no Jaunatnes lietu nodaļas mērķiem, ko tā veicina novadā. Lai jaunieši būtu sabiedriski aktīvi un viņš lietderīgi varētu izmantot savu brīvo laiku, nepieciešama ne vien interese, motivācija, atbilstoša vide, bet arī viņa iekļaušanās esošajā sabiedrībā. Aptaujājot jauniešus, 19.2 % jauniešu atzīst (attēls nr. 7), ka viņi nejūtas pieņemti savā sabiedrībā. Kā izaicinājumus vai grūtības, ar kurām jaunieši saskaras, tiek minēti: nepieņemšana/atstumtība apkārtējo vidē, sliktas sekmes skolā, finansiālas grūtības ģimenē.¹⁶ Svarīgi būtu īstenot pasākumu kopumu jauniešu sociālās atstumtības mazināšanai.

Trīs pagastos jauniešiem ir nodrošināti funkcionējoši, ar labu materiāli tehnisko bāzi (datori, aparatūra, sporta un aktīvā brīvā laika inventārs u.c.) jauniešu centri. Šo nodrošinājumu jaunieši var izmantot savu iniciatīvu realizēšanā. Diskusijās ar jauniešiem, tika atzīts, ka novadā liela problēma ir reta sabiedriskā transporta kustība, kas neļauj apmeklēt visus interesējošos pasākumus vai pulciņus. Pašvaldībai būtu iespēja attīstīt mobilo jauniešu centru. Mobilais jauniešu centra galvenā funkcija ir pieejamība un ikdienas aktivitāšu nodrošināšana visiem novada jauniešiem.

Jaunatnes lietu nodaļa organizē transporta loģistiku, organizējot lielākos pasākumus gadā un cenšas nodrošināt iespēju uz tiem nokļūt visiem novada jauniešiem (kuriem nav iespēju), piemēram, "Internacionālais Talantu šovs", labdarības akcija ar došanos uz dzīvnieku patversmi, u.c.

Vasarā pašvaldība apmaksā nometni 80% apmērā 20 novada bērniem un jauniešiem, ko rīko jauniešu centrs "Balgas strops".

Jauniešiem ir iespēja piedalīties dažādos pulciņos, sporta (biatlons, volejbols, basketbols, BMX) treniņos, deju kolektīvos, amatieru teātrī, dziedāt folkloras kopā un korī, palīdzēt pasākumu organizēšanā vai organizēt pašiem savus pasākumus, apmeklēt dažādus kultūras un sporta pasākumus (koncerti, balles, pašpārvaldes pasākumi, "Muzeju nakts", "Slēpojums apkārt Alaukstam", "Briņģu aplis" u.c.), apmeklēt neformālos pasākumus (semināri, lekcijas, kino un diskusiju vakari) jauniešu centros un skolās, apmeklēt bibliotēkas visos 5 pagastos, muzejus, apmeklēt 3D kinoteātri Kaivē, treniņu zāles. Skolas un jauniešu centri organizē izglītojošus braucienus ārpus novada Latvijā un ārpus tās. Jaunieši iesaistās Jaunsargu kustībā, apmeklē mākslas un mūzikas skolas.

Tieši sports ir viena no vispopulārākajām brīvā laika pavadīšanas nodarbēm, 55.8% aptaujāto jauniešu atzīst, ka savu brīvo laiku pavadā sportojot. 53.8% apmeklē dažādus pasākumus. Vispopulārākie no tiem ir koncerti, atpūta ar draugiem, sporta pasākumi. Kopumā 78,8% jaunieši atzīst ka Vecpiebalgas novadā ir pietiekami daudz vietu, kur viņiem pulcēties (attēls nr. 8).¹⁷

¹⁵ Vispārējie rādītāji darba ar jaunatni vērtēšanai pašvaldībās, 26.06.2009.

¹⁶ Jauniešu anketa 2018. gads

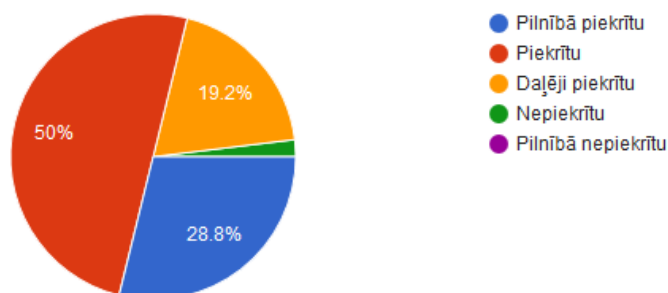
¹⁷ Jauniešu anketa 2018. gads

46,2% no aptaujātajiem jauniešiem norāda (attēls nr. 9), ka no dažādām Vecpiebalgas novadā piedāvātajām iespējām jauniešiem, viņi izmanto Vecpiebalgas jauniešu centru “Balgas strops”, un vairāk kā 50% aptaujāto jauniešu norāda jauniešu centru kā populārāko jauniešu pulcēšanos vietu Vecpiebalgas novadā.¹⁸ Jauniešu centros tiek nodrošinātas neformālās izglītības aktivitātes, ar jauniešiem strādā arī brīvprātīgie no dažādām Eiropas valstīm. Jaunatnes lietu nodaļa piedāvā jauniešiem paplašināt redzesloku un attīstīt savas iniciatīvas iesaistoties dažādos Erasmus+ projektos.

Attēls Nr. 7

Jūtos pieņemts/-a savā sabiedrībā.

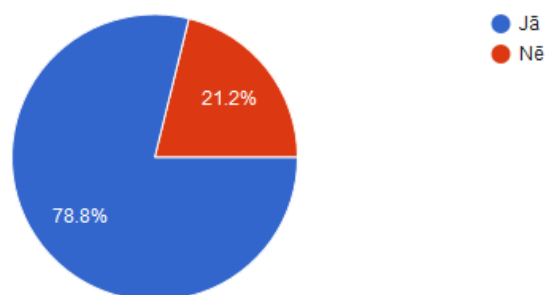
104 responses

Attēls Nr. 8

Vai jauniešiem ir pietiekami daudz vietu, kur pulcēties?

104 responses

Attēls Nr. 9

Kuras no vietējām iespējām Tu izmanto (atbilstošos atzīmē)?

¹⁸ Jauniešu anketa 2018. gads

8. JAUNIEŠU SOCIĀLĀ AIZSARDZĪBA

Darbu ar sociālā riska jauniešiem Vecpiebalgas novadā ikdienā veic Vecpiebalgas novada sociālais dienests, bāriņtiesa, skolas, valsts policija un daļēji jauniešu centri.

Sociālie darbinieki nepieciešamības gadījumā sniedz pakalpojumus, kuri skar gados jaunu auditoriju: jebkura veida atbalsts ģimenēm, darbs ar sociālās atstumtības riska grupu un atkarīgām personām, darbs ar likumpārkāpējiem, konsultācijas krīzes situācijās nonākušajiem, atbalsta sniegšana audžuģimenēm, veselības veicināšanas programma. Pašvaldība nodrošina arī psihologa konsultācijas, taču tikšanās ar jauniešiem laikā, jaunieši atzīst, ka netiek sniegts profesionāls atbalsts no psihologa. Būtu jānodrošina psihologa pieejamība jauniešiem.

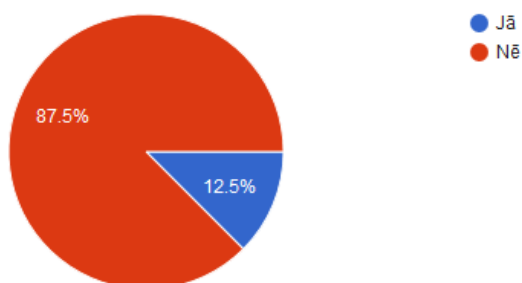
12,5% aptaujāto jauniešu (attēls nr. 10) uz jautājumu: “Vai esi domājis par pašnāvību?” ir atbildējuši ar “jā”. Kā iemesli tiek minēti – mācības, nav atbalsts no ģimenes, draugiem. Uz jautājumu: “Vai Tu zini, kur vari saņemt palīdzību krīzes situācijās (psiholoģiskas grūtības, finansiālas grūtības, attiecību jautājumi, grūtības ģimenē u.c.)” (attēls nr. 11), 75% jauniešu atbildēja, ka nav bijusi vajadzība saņemt šādu palīdzību. 9,6% jeb 10 no 104 aptaujātajiem atbildēja, ka nezina, kur šādu palīdzību var saņemt.¹⁹ Tas liecina, ka informācija par palīdzības saņemšanu krīzes situācijās daļai jauniešu nav pietiekama. Katrā pagastā ir pieejams vismaz viens sociālais darbinieks, taču ir jāveicina informācijas aprīte starp pašvaldības iestādēm, jāizstrādā mehānisms, kā jauniešiem var saņemt nepieciešamo palīdzību. Jāorganizē informatīvas kampaņas un jāstrādā ar jauniešiem individuāli, lai laicīgi konstatētu viņu problēmas.

Pašvaldības iestādes lielākoties ir pieejamas jauniešiem ar kustību traucējumiem.

Attēls nr. 10

Vai esi kādreiz domājis par pašnāvību?

104 responses

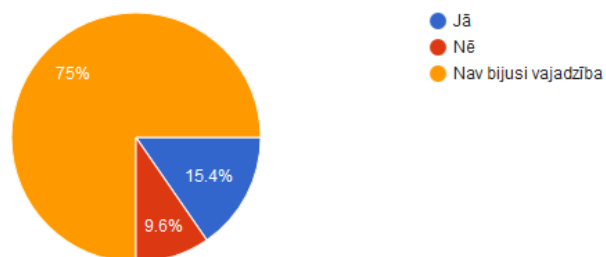

¹⁹ Jauniešu anketa 2018. gads

Attēls nr. 11

Vai Tu zini, kur vari saņemt palīdzību krīzes situācijās (psiholoģiskas grūtības, finansiālas grūtības, attiecību jautājumi, grūtības ģimenē u.c.)?

104 responses

9. SABIEDRISKĀ KĀRTĪBA UN DROŠĪBA, JAUNIEŠU RĪCĪBAS ATBILSTĪBA TIESISKĀM VAI TIKUMISKĀM NORMĀM

Pašvaldības uzdevums ir nodrošināt sabiedrisko kārtību un drošu vidi pašvaldības iedzīvotājiem. Praksē liela daļa jaunieši, kuriem netiek nodrošinātas iespējas lietderīgi pavadīt brīvo laiku, it īpaši reģionos ar zemu privātā sektora brīvā laika pavadīšanas iespēju piedāvājumu, lieto atkarību izraisošās vielas, pulcējas sabiedriskās vietās (pieturās, pie māju kāpņutelpām) un visbiežāk uzvedas antisociāli, traucējot sabiedrisko kārtību, bieži izdarot likumpārkāpumus. Tāpat pašvaldībai ir nepieciešams veicināt preventīvo darbību drošas vides veidošanā, informējot jauniešu par viņu tiesībām, pienākumiem, kā arī organizējot preventīvos pasākumus sabiedriskās kārtības nodrošināšanai. Tādējādi sadaļas mērķis ir ne tikai radīt pārskatu par pašvaldības noziedzības līmeni un pašvaldības preventīvajām aktivitātēm, bet arī sniedzot iespēju izvērtēt pašvaldības ieguldījuma darbam ar jaunatni ietekmi uz jauniešu noziedzības rādītājiem pašvaldībā ilgtermiņā pēc atkārtota izvērtējuma veikšanas.²⁰

Vecpiebalgas novada pašvaldībā tiek īstenots pasākumu kopums jauniešu noziedzības un atkarību mazināšanai. Skolās sociālo zinību un klases audzinātāja mācību stundās runā par aktuāliem tematiem: veselība, atkarība, vardarbība, drošība utt. Audzinātājiem ir apstiprinātas audzināšanas programmas. Tāpat skolās vismaz 1 reizi gadā notiek tikšanās ar speciālistiem (nepilngadīgo lietu inspektori, pašvaldības policiju).

Tikšanās ar jauniešiem laikā, viņi secināja, ka uz ielām vakaros jūtas droši, jo ielas ir apgaismotas un kopumā uzskata, ka novadā kārtība un drošība ir nodrošināta.

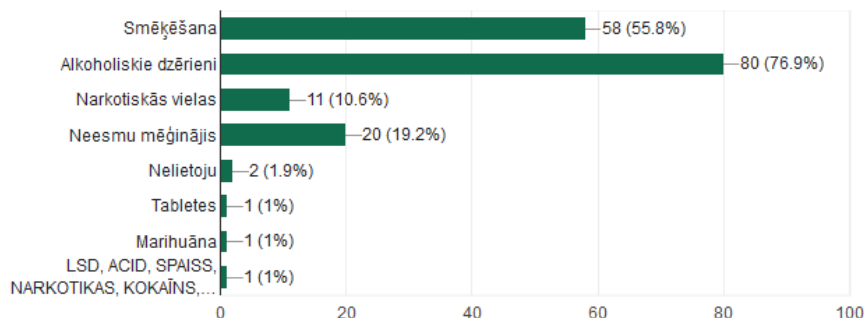
Skolās 1x gadā rīko mācību trauksmes, piedaloties novada darba drošības speciālistam.

Lai gan oficiālu statistikas datu par apreibinošo vielu lietošanu jauniešu vidū un to ietekmi nav, nevar teikt, ka šī problēma nepastāv. Paši jaunieši aptaujā atzīst (attēls nr. 12), ka populārākās apreibinošās vielas, ko viņi ir lietojuši, ir alkoholiskie dzērieni (76.9% aptaujāto), pēc tam seko smēķēšana (55.8% aptaujāto), 10.6% ir lietojuši arī narkotiskās vielas.²¹

Attēls nr. 12

Kuras atkarību izraisošās vielas Tu lieto vai esi pamēģinājis?

104 responses

²⁰ Vispārējie rādītāji darba ar jaunatni vērtēšanai pašvaldībās, 26.06.2009.

²¹ Jauniešu anketa 2018. gads

To, ka atkarīgo vielu lietošana jauniešu vidū pastāv, liecina arī vairākas situācijas novadā un jauniešu centros. Jauniešu centros ir bijuši gadījumi, kad jaunieši tiek pieķerti atrodoties alkohola reibumā vai smēķējot. Šādos gadījumos veiktas pārrunas, iesaistot jauniešu vecākus, sociālo darbinieku, skolu. Paši jaunieši (12,5% no aptaujātajiem) atzīst, ka viņi lieto apreibinošas vielas vismaz vienu reizi nedēļā (attēls nr. 13). 5,8% jauniešu lieto apreibinošas vielas pat vairākas reizes nedēļā.²² Tomēr jaunatnes darbiniekiem nav īsti zināšanu, kā rīkoties šādās situācijās, kā arī, kā strādāt ar šādiem jauniešiem, kuri lieto apreibinošās vielas. Būtu nepieciešama izstrādāt sistēmu starp pašvaldības institūcijām, kā risināt šādas problēmas un rīkoties attiecīgās situācijās.

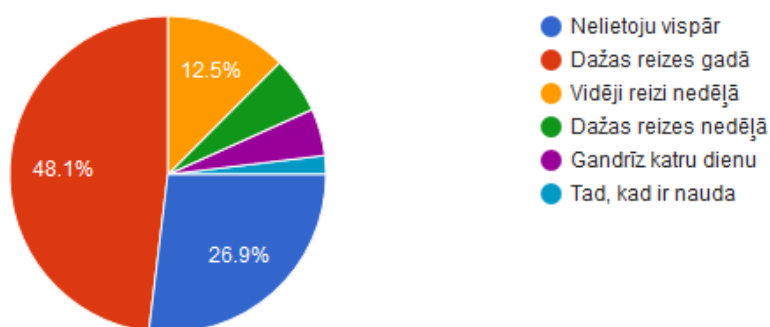
Ir bijušas sūdzības par huligānismiem sporta laukumos, autobusa pieturās, kurās jaunieši demolē vai citādi neadekvāti rīkojas. Vecpiebalgas jauniešu centrā ir uzstādītas video novērošanas kameras noziedzīgu nodarījumu novēršanai un atklāšanai. Arī citas pašvaldības iestādes atzīst, ka ir nepieciešamība uzstādīt video novērošanas kameras, ko ir plānots sistemātiski veikt.

Novadā nav izplatīta klaiņošana, tomēr būtu nepieciešams veikt pastiprinātus policijas reidus jauniešu pulcēšanās vietās. Lai arī novadā jauniešu vidū nav izplatīta vardarbība, jauniešu anketā un diskusijās ir atzīts, ka skolās dažkārt pastāv emocionālā vardarbība, kas izpaužas kā atstumšana, apsmiešana.

Attēls nr. 13

Cik bieži Tu lieto atkarību izraisošās vielas (alkohols, smēķēšana, narkotiskās vielas, citas apreibinošās vielas)?

104 responses

²² Jauniešu anketa 2018. gads

10. JAUNIEŠU NODARBINĀTĪBA

Jauniešu dzīves kvalitātes veicināšanas viens no būtiskiem aspektiem ir nodarbinātība, kas ieņem būtisku lomu jaunatnes politikas kontekstā ne tikai Latvijā, bet arī Eiropas Savienībā. Piemēram, Eiropas Jaunatnes pakta, kas pieņemts Eiropadomē ar mērķi veicināt Lisabonas stratēģijas mērķu sasniegšanu, viens no būtiskākajiem rīcības virzieniem ir īpaši uzraudzīt politiku attiecībā uz jauniešu integrāciju darba tirgū. Papildus tam ikviena pašvaldība ir ieinteresēta veicināt jauniešu nodarbinātību, īpaši jauno uzņēmēju darbību, pašvaldībā, nodrošinot pašvaldības attīstību. Viena no būtiskākām problēmām, kas veicina bezdarba līmeņa pieaugumu jauniešu vidū, ir pieredzes un nepieciešamās kvalifikācijas trūkums. Līdz ar to pašvaldībai ir ne tikai jānodrošina jauniešu nodarbinātības iespējas, bet arī jānodrošina apstākļi, lai jaunieši varētu iegūt nepieciešamo pieredzi un prasmes, kas jauniešiem nodrošinās nākotnes iespējas un integrāciju darba tirgū. Pašvaldības spēja piesaistīt jauniešus vietējam darba tirgum veicina pašvaldības ekonomisko un sociālo rādītāju uzlabošanu.²³

Vecpiebalgas novadā 8,9% no visiem bezdarbniekiem ir jaunieši vecumā no 15-24 gadiem.²⁴ Uz jautājumu, “Vai Vecpiebalgas novadā ir iespējams atrast darbu jauniešiem, kurš vēlas strādāt?” (attēls nr. 14), 25% jauniešu ir atbildējuši, ka “nē, nav iespējams”, bet 34,6% atzīst, ka “nezina”.²⁵ Tas varētu liecināt par to, ka jauniešiem trūkst informācijas par nodarbinātības iespējām novadā. Par galvenajiem iemesliem, kāpēc nevar atrast darbu, uzskata, ka nav pietiekami daudz interesēm atbilstošu darba vietu.

15 no 104 aptaujātajiem jauniešiem vēl nezina, kas gribētu būt pēc profesijas.²⁶ Skolās ir pieejams karjeras konsultants un katru gadu tiek rīkotas arī karjeras dienas. Daļa no jauniešiem atzīmējuši, ka gribētu kļūt par uzņēmējiem, kas ir vērtējams pozitīvi, tomēr novadā nav iespējas skolēniem veidot savas mācību firmas, tādējādi apgūstot uzņēmējdarbības prasmes jau skolēna vecumā. Skolas un jauniešu centri regulāri rīko tikšanās ar dažādu profesiju pārstāvjiem, lai iepazīstinātu jauniešus ar dažādām profesijām, paplašinātu redzesloku. Katru gadu skolēniem ir iespēja piedalīties Ēnu dienās, tomēr aptaujas rezultāti liecina, ka tikai 44,2% izmanto iespēju tajās piedalīties. Kā iemeslus, kāpēc nepiedalās, jaunieši min motivācijas trūkumu, nav bijusi iespēja vai laiks to darīt.²⁷

Lai arī tikai 11.5 % no aptaujātajiem jauniešiem saka, ka savā brīvajā laikā veic brīvprātīgo darbu, vismaz 61.5% jauniešu atzīst, ka būtu gatavi veikt brīvprātīgo darbu (attēls nr. 15) par to nesaņemot algu.²⁸ Būtu nepieciešams attīstīt vietējo brīvprātīgo darbu – izveidot īstermiņa un ilgtermiņa brīvprātīgā darba sistēmu un brīvprātīgā darba popularizēšanu. Šobrīd pašvaldībā ir izveidots Brīvprātīgā darba nolikums, taču

²³ Vispārējie rādītāji darba ar jaunatni vērtēšanai pašvaldībās, 26.06.2009.

²⁴ Nodarbinātības Valsts aģentūras sniegtā informācija

²⁵ Jauniešu anketa 2018. gads

²⁶ Jauniešu anketa 2018. gads

²⁷ Jauniešu anketa 2018. gads

²⁸ Jauniešu anketa 2018. gads

brīvprātīgais darbs netiek popularizēts un ne vienmēr tiek slēgti brīvprātīgā darba līgumi, ja kāds šo darbu veic.

Vecpiebalgas novadā vairākus gadus darbojas Eiropas brīvprātīgā darba sistēma. Divi jauniešu centri ir akreditēti kā brīvprātīgo nosūtītāju un uzņēmēju organizācijas, taču šī joma ir daļēji attīstīta, jo vēl neviens novada jaunietis nav bijis nosūtīts brīvprātīgajā darbā. Visbiežāk jaunieši brīvprātīgo darbu veic skolas pasākumu ietvaros, bet, kā atzina jaunieši, ne vienmēr tas notiek brīvprātīgā kārtā, bet pienākumu kārtā. Būtu nepieciešams popularizēt brīvprātīgo darbu gan vietējā, gan Eiropas līmenī.

Jaunatnes lietu nodaļa ir realizējusi vairākas Erasmus+ jauniešu apmaiņas par nodarbinātību, lauku uzņēmējdarbību, kur jauniešiem ir bijusi iespēja uzzināt par uzņēmējdarbību laukos, mācīties kā rakstīt CV un motivācijas vēstuli.

Pašvaldībā ir iespējas vasarās nodrošināt darbu jauniešiem, taču ne visiem. Vasaras darba nodrošināšanā iesaistās arī daži novada uzņēmēji. Pašvaldība nodrošina arī prakses vietas studējošajiem jauniešiem.

Jauniešu centrā “Balgas strops” ir pieejami NVA informatīvie materiāli – plakāti par jauniešu nodarbinātību, piemēram, Jauniešu garantiju.

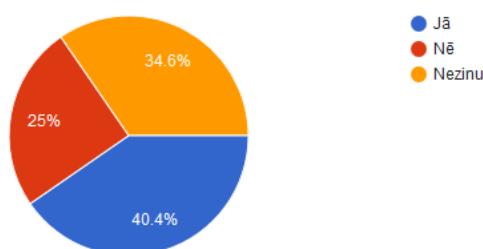
Pašvaldība sniedz iespēju pieteikties grantu konkursā – kas ir kā atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai vai attīstībai. Kopējais grantu konkursam piešķirtais finansējums 2018. gadā kopā EUR 8000, katram iespēja iegūt līdz EUR 2000.

Lai radītu iespēju jauniešiem strādāt atbilstoši interesēm, galvenais uzdevums ir attīstīt jauniešu uzņēmējdarbības spējas, mudināt jauniešus veidot savus uzņēmumus. Būtu jāveicina sociālā riska grupas jauniešus aktīvu iesaistīšanos brīvprātīgajā darbā un vasaras darbos, ņemot vērā viņu intereses un spējas.

Attēls nr. 14

Vai Vecpiebalgas novadā ir iespējams atrast darbu jauniešiem, kurš vēlas strādāt?

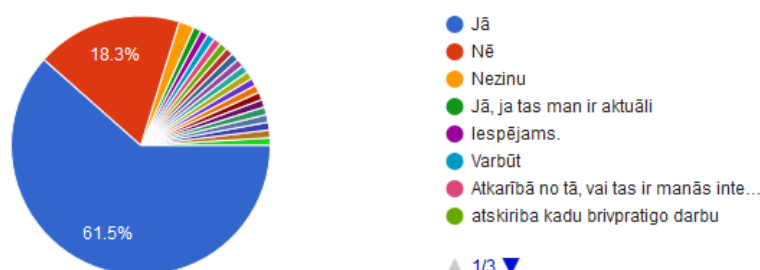
104 responses

Attēls nr. 15

Vai Tu būtu gatavs/-a iesaistīties brīvprātīgajā darbā, par to nesaņemot algu?

104 responses

11. JAUNIEŠU VESELĪBA UN VESELĪGS DZĪVESVEIDS

Jauniešu veselības rādītāji ar katru gadu pasliktinās²⁹, jo pieaug ne tikai psihoaktīvo vielu, smēķēšanas un alkohola lietošanas izplatība jauniešu vidū, bet tajā skaitā jauniešu veselību jau no pusaudžu vecuma negatīvi ietekmē neveselīgi uztura paradumi, fiziskās aktivitātes trūkums, sēdošs dzīvesveids, tāpat arī augstais jauniešu pašnāvību skaits un jauniešu skaits, kas inficēti ar seksuāli transmisīvajām infekcijām. Tādējādi būtiski pasākumi ir veicami jauniešu veselīga dzīvesveida veicināšanā, reproduktīvās veselības uzlabošanā, jauniešiem draudzīgas veselības aprūpes nodrošināšanai, lai sekmētu jauniešu dzīves kvalitātes uzlabošanu.³⁰

Vecpiebalgas novada pašvaldība atbalsta dažādus veselīga dzīvesveida veicināšanas pasākumus. Skolās tiek īstenotas Eiropas Savienības līdzfinansētas programmas “Skolas piens”, “Skolas auglis”, “Putras diena”.

Pašvaldība jauniešiem nodrošina tādu pašus veselības aprūpes pakalpojumus, kā citām vecuma grupām: ģimenes ārsts, zobārsts, aptiekas, pa laikam tiek rīkotas asins donoru dienas, bezmaksas redzes pārbaudes. Tuvākās slimnīcas Vecpiebalgas novada iedzīvotājiem ir pieejamas Cēsīs, Madonā, Valmierā.

Pašvaldība realizē projektu “Veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi Vecpiebalgas novada pašvaldībā”, kurā iedzīvotājiem, tajā skaitā jauniešiem, ir iespēja apmeklēt nūjošanas, baseina, “bio” deju, veselīgas ēšanas un citas nodarbības, sporta nometni.

Jaunieši kā populārākās aktivitātes savas veselības saglabāšanā un uzlabošanā min nodarbošanos ar sportu, veselīga uztura ievērošana, regulāras vizītes pie ārsta.³¹

Jaunatnes lietu nodaļa ir realizējusi Erasmus+ projektus par veselīgu dzīvesveidu, atkritumu šķirošanu. Tāpat vides tēma ir bijusi aktualizēta jauniešu centram “Balgas strops” kopā ar jauniešiem organizējot tādu pasākumus kā “Tikšanās ar Māri Olti”, Lielā Talka, ZAAO atkritumu šķirošanas punkta atklāšanas pasākums Taurenes pagastā, “Veselīgs dzīvesveids” kopā ar zinātnes centru Ahhaa no Tartu Igaunijā.

Pašvaldībā par sporta dzīves norisi un aktīva dzīvesveida popularizēšanu atbildīgs ir sporta organizators, kurš regulāri rīko dažādas vietēja līmeņa sacensības, iesaista jauniešus izbraukuma sacensībās, sadraudzības pasākumos sportā ar citām pašvaldībām. Novadā jauniešu centri un skolas ir ar tradīcijām bagāti sporta dzīves organizēšanā, iesaistot bērnus un jauniešus sporta aktivitātēs un pasākumos. Pamatojoties uz pašvaldības izstrādāto nolikumu, pašvaldība atbalsta novada sportistus, piešķirot līdzfinansējumu dalībai liela mēroga sacensībās.

Lai arī jauniešiem (skolēniem un studentiem) ir iespēja bezmaksas apmeklēt trenāžieru zāli, pašvaldības teritorijā ir sporta laukumi, gājēju/veloceliņi, sporta zāle, vairākās vietās uzstādīti basketbola grozi, volejbola laukumi, BMX trase, jaunieši atzīst, ka sporta infrastruktūra ir novecojusi un nekvalitatīva. Piemērota sporta infrastruktūra ir viens no būtiskākajiem priekšnoteikumiem, lai Latvijā, saskaņā ar Sporta politikas pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam definēto, kvalitatīvi attīstītos visi četri sporta politikas virzieni – bērnu un jauniešu sports, sports visiem (tautas sports), augstu sasniegumu sports un pielāgotais sports.

²⁹ Apkopojumu par situāciju jauniešu veselības jomā valstī skatīt Jaunatnes politikas pamatnostādņēs 2009.-2018.gadam

³⁰ Vispārējie rādītāji darba ar jaunatni vērtēšanai pašvaldībās, 26.06.2009.

³¹ Jauniešu anketa 2018. gads

Būtu jāpievēršas sabiedrības veselības tēmas veicināšanai kopumā, jo izpratni par veselību un veselīgu dzīvesveidu veido ģimene. Pašvaldībai būtu jādomā par veselības jautājumu aktualizēšanu jauniešiem, kuri jau ir skolu pabeiguši, neapmeklējot jauniešu centru, topošajām un jaunajām māmiņām. Piemēram, varētu rast iespēju rīkot Veselības dienu (vienu reizi gadā) vai lekcijas, piesaistot speciālistus.

SVID analīze

Stiprās puses	Vājās puses
<ul style="list-style-type: none"> • Novadā ir stabila sistēma, lai organizētu darbu ar jaunatni • Tiek nodrošināts pašvaldības finansējums jauniešu aktivitātēm, iniciatīvām, pasākumiem, dalībai projektos, transporta izdevumiem • Attīstīts darbs ar ES programmas projektiem • Jauniešu centros ir laba materiāla tehniskā bāze (datori, projektori, sporta un aktīvā brīvā laika inventārs u.c.), ko jaunieši var izmantot savu iniciatīvu realizācijā • Novadā ir daudzveidīgas sporta iespējas un tradīcijas • Jauniešu informēšanai tiek izmantoti sociālie tīkli, kas ir viens no nozīmīgākajiem jauniešu informācijas kanāliem • Izveidota mūsdienīga novada mājaslapa ar sadaļu "jaunatnei" • Pašvaldība līdzfinansē no sava budžeta izglītojošu un aktīva dzīvesveida popularizējošu nometni vasarā • Jaunatnes lietu speciālistam ir nometņu vadītāja apliecība • Skolās darbojas skolēnu pašpārvaldes • Skolās tiek organizētas karjeras dienas un ir pieejams karjeras konsultants • Jauniešiem ir iespēja piedalīties grantu konkursos sava biznesa uzsākšanai vai attīstībai • Jaunieši savas veselības saglabāšanas un uzlabošanas nolūkos nodarbojas ar sportu, ievēro veselīgu uzturu, veic regulāras pārbaudes pie ārsta 	<ul style="list-style-type: none"> • Nav pietiekamas informācijas par jauniešu līdzdalības iespējām novadā • Ir mēģināts veidot jauniešu domi, kurā darbojas jaunieši no katra pagasta, diemžēl neveiksmīgi • Nepietiekama jauniešu forumu, "Kafija ar politiķiem" rīkošana • Nekvalitatīva un nolietojusies sporta infrastruktūra • Vāja starpinstitucionālā sadarbība • Nav pietiekama informācija par neformālo izglītību • Aktivitāšu pārklāšanās • Darba trūkums atbilstoši jauniešu interesēm vasarā • Vāji apmeklētas Ēnu dienas • Transporta nepieejamība un reta kursēšana • Vāji tiek attīstīta uzņēmējprātība jauniešu vidū • Nav sakārtota vietējā brīvprātīgā darba sistēma • Jauniešu centru aktivitātes netiek pielāgotas konkrētām mērķa grupām • Nepietiekami pieejams profesionāla psihologa pakalpojums
Iespējas	Draudi
<ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktūras attīstība 	<ul style="list-style-type: none"> • Jauniešu došanās prom no novada • Zema dzimstība novadā

<ul style="list-style-type: none">• Jauniešu centru un sporta aktivitāšu dažādošana• Vasaras nometņu organizēšana dažāda vecumposma bērniem un jauniešiem• Iesaistīšanās ES projektos• Piesaistīt ES struktūrfondu un citu papildfinansējumu Jaunatnes lietu attīstībai• Izveidot Jaunatnes konsultatīvo komisiju• Jaunatnes darbinieku apmācības, specializēšanās	<ul style="list-style-type: none">• Jauniešu motivācijas un laika trūkums (slodze skolā un ārpus tās)• Nepietiekamas zināšanas par brīvprātīgo darbu (stereotipi)• Nepietiekamas zināšanas par neformālo izglītību un jaunatnes lietām• Vāja piederības izjūta novadam (neredz iespēju veidot uzņēmumus vai strādāt savā novadā)• Vasarās došanās uz ārzemēm vai pilsētām, lai meklētu darba iespējas (grūti savā novadā atrast darbu, prasa pieredzi, zems atalgojums)• Skolu pašpārvaldes un jauniešu centru konkurence• Patērētāju sabiedrības veidošanās
---	--

II DAĻA – STRATĒGISKĀ DAĻA

Vecpiebalgas novada jaunatnes politikas pamatnostādņu 2019. – 2023.gadam prioritārās jomas, mērķi un pasākumi.

Prioritārās jomas	Mērķi
1. Izglītība	1.1. Pilnveidot neformālās izglītības piedāvājumu, kas atbilst jauniešu interesēm un vajadzībām. 1.2. Attīstīt jaunatnes darbinieku kompetences atbilstoši jaunatnes darba prioritātēm un mērķa grupām.
2. Sabiedrības informētība un izpratne par darbu ar jaunatni	2.1. Veicināt sabiedrības informētību par darbu ar jaunatni un neformālo izglītību.
3. Jauniešu līdzdalība lēmumu pieņemšanā	3.1. Atbalstīt un attīstīt sabiedrisko līdzdalību. 3.2. Attīstīt vietējo brīvprātīgo darbu.
4. Nodarbinātība un uzņēmējdarbība	4.1. Veicināt jauniešu iesaistīšanos nodarbinātībā un uzņēmējdarbībā. 4.2. Uzlabot informācijas pieejamību par uzņēmējdarbības iespējām. 4.3. Veicināt jauniešu darba pieredzes iegūšanu. 4.4. Popularizēt Ēnu dienas veikt savā novadā.
5. Veselība un labklājība	5.1. Pilnveidot aktīvā brīvā laika piedāvājumu novadā, īpaši skolēnu brīvlaikos. 5.2. Izveidot atbalsta mehānismu darbam ar sociālās atstumtības riskam pakļautajiem jauniešiem. 5.3. Nodrošināt profesionāla psihologa pakalpojumus jauniešiem.
6. Jauniešu brīvā laika pavadīšana	6.2. Izveidot Mobilo jauniešu centru novadā.

<i>Mērķis</i>	<i>Plānotās aktivitātes</i>	<i>Sagaidāmie rezultāti</i>	<i>Īstenošanas laiks</i>	<i>Sadarbības partneri</i>
1. Pilnveidot neformālās izglītības piedāvājumu, kas atbilst jauniešu	1.1. Vismaz reizi gadā veikt novada jauniešu anketēšanu par jauniešu vajadzībām un interesēm;	Ir noskaidrotas jauniešu vajadzības un intereses; jauniešiem tiek rīkoti viņu	Katru gadu	Jauniešu centri, skolas

interesēm un vajadzībām	<p>1.2. Vismaz reizi gadā katrā jauniešu centrā rīkot apmācības/seminārus par tēmām, kas aktuālas jauniešiem un Vecpiebalgas novadam;</p> <p>1.3. Vismaz reizi gadā organizēt uz dzīves prasmju vērstu nometni bērniem un jauniešiem;</p> <p>1.4. Vismaz reizi gadā organizēt izglītojošus un sadraudzības braucienus uz citiem novadiem;</p> <p>1.5. Sadarbībā ar skolām, sociālo dienestu un citām institūcijām, sākot ar 2019. gadu organizēt strukturētu dzīves prasmju piedāvājumu</p>	interesēm un vajadzībām atbilstoši pasākumi; tiek attīstīta sadarbība starp vairākiem novadiem		
2. Attīstīt jaunatnes darbinieku kompetences atbilstoši jaunatnes darba prioritātēm un mērķa grupām	<p>2.1. Pārskatīt un precizēt jaunatnes darbinieku amata aprakstus saskaņā ar jaunatnes politikas stratēģiju;</p> <p>2.2. Vismaz reizi gadā organizēt jaunatnes darbinieku apmācības</p>	Jaunatnes darbinieki ir apguvuši zināšanas, kuras nepieciešamas amata pienākumu veikšanai; tiek veikta jaunatnes darbinieku specializēšanās	5 gadi	Jaunatnes darbinieki, jaunatnes lietu speciālists
3. Veicināt sabiedrības informētību par darbu ar jaunatni un neformālo izglītību	<p>3.1. Izveidot Jaunatnes konsultatīvo komisiju un trīs reizes gadā organizēt starpinstitūciju sanāksmi;</p> <p>3.2. 2019. gadā izveidot vienotu, publiski pieejamu bērniem un jauniešiem domāto pasākumu kalendāru;</p> <p>3.3. Sistemātiski izplatīt informāciju par aktualitātēm jaunatnes jomā ar jauniešiem strādājošās institūcijas</p>	Vairs nenotiek pasākumu pārklšanās; ir uzlabota starpinstitucionālā sadarbība; ir izstrādāti dažādi mehānismi darbam ar jaunatni, kā arī notiek informācijas apmaiņa; institūcijām un sabiedrībai ir izpratne par darbu ar jaunatni un neformālo izglītību	2019. gads	Jaunatnes lietu nodaļa, skolas, sociālie darbinieki, attīstības nodaļa, kultūras nodaļa, projektu vadītāja

4. Atbalsīt un attīstīt sabiedrisko līdzdalību.	4.1. Vismaz reizi gadā organizēt neformālu pasākumu, kurā satiekas jaunieši un lēmuma pieņēmēji; 4.2. Iesaistīt jauniešus Jaunatnes konsultatīvajā komisijā; 4.3. Jauniešu centram rīkot jauniešu iniciatīvu konkursu	Jaunieši iesaistās Jaunatnes konsultatīvajā komisijā; jaunieši iesaistās lēmumu pieņemšanā, viņu ieteikumi un iniciatīvas tiek ņemtas vērā un realizētas	5 gadi	Jaunatnes lietu nodaļa, novada dome
5. Attīstīt vietējo brīvprātīgo darbu	5.1. Izstrādāt vietējā brīvprātīgā uzskaites sistēmu; 5.2. Paredzēt finansējumu pašvaldības budžetā vietējā brīvprātīgā darba organizēšanai un nodrošināšanai; 5.3. Nodrošināt konsultācijas vietējā un Eiropas brīvprātīgā darba veicināšanai	Arvien vairāk jaunieši darba pieredzi iegūst, veicot brīvprātīgo darbu; jauniešiem ir viegli pieejama un saprotama informācija par vietējo brīvprātīgo darbu	2019. gads	Jaunatnes lietu nodaļa, novada dome
6. Veicināt jauniešu iesaistīšanos nodarbinātībā un uzņēmējdarbībā	6.1. Jauniešu centros organizēt tikšanos ar uzņēmējiem; 6.2. Nodrošināt karjeras konsultantu visā novada teritorijā; 6.3. Skolām un jauniešu centriem organizēt pieredzes braucienus pie uzņēmējiem Vidzemes vai visā Latvijas reģionā;	Liela daļa jauniešu iegūst zināšanas par uzņēmējdarbību	Katru gadu	Jaunatnes lietu nodaļa, novada dome, skolas, karjeras konsultants
7. Uzlabot informācijas pieejamību par uzņēmējdarbības iespējām	7.1. Paredzēt finansējumu karjeras nedēļas izveidošanai, kura notiek reizi gadā; 7.2. Apzināt un veidot informatīvo bāzi par nodarbinātību un uzņēmējdarbību jauniešiem un ģimenēm	Jaunieši ir labi informēti par uzņēmējdarbības iespējām	2019./2020. gads	Jaunatnes lietu nodaļa, attīstības nodaļa
8. Veicināt jauniešu darba pieredzes iegūšanu	8.1. Izmantot NVA programmas jauniešu nodarbināšanai jauniešu centros;	Samazinās jauniešu – bezdarbnieku skaits novadā	Katru gadu	Jaunatnes lietu nodaļa, NVA

9. Popularizēt Ēnu dienas veikt savā novadā	9.1. Apzināt novada uzņēmējus un aicināt skolēnus viņus ēnot Ēnu dienā;	Lielākā daļa jauniešu izvēlas "ēnot" novada uzņēmējus	Katru gadu	Jaunatnes lietu nodaļa, attīstības nodaļa
10. Pilnveidot aktīvā brīvā laika piedāvājumu novadā, īpaši skolēnu brīvlaikos	10.1. Jauniešu centriem kopā ar sporta organizatoru un skolām katru gadu organizēt: <ul style="list-style-type: none"> • talkas; • pārgājienus; • sporta spēles; • laivu braucienus; • orientēšanās sacensības; • bērnu un jauniešu dienas; • tematiskas nometnes • sadraudzības sporta spēles starp citiem jauniešu centriem/skolām 	Palielinās pasākumu apmeklētāju skaits; nenotiek pasākumu pārklāšanās	Katru gadu	Jaunatnes lietu nodaļa, skolas, kultūras nodaļa
11. Izveidot atbalsta mehānismu darbam ar sociālās atstumtības riskam pakļautajiem jauniešiem	11.1. Jaunatnes lietu nodaļa iesaistās Latvijas un ES programmās, kuras vērstas uz darbu ar sociālā riska grupas jauniešiem; 11.2. Nepieciešamības gadījumā piesaistīt jaunatnes darbiniekus kā mentorus sociālā riska grupas jauniešiem	Jaunatnes lietu nodaļai ir rīki kā atbalstīt sociālās atstumtības riskam pakļautos jauniešus	Katru gadu	Jaunatnes lietu nodaļa, sociālie darbinieki, projektu vadītāja, psihologs
12. Nodrošināt profesionāla psihologa pakalpojumus jauniešiem	12.1. Rast iespēju jauniešiem konfidenciali apmeklēt profesionālu psihologu (speciālistu no malas) vienu reizi nedēļā	Jaunieši nepieciešamības gadījumā izmanto psihologa pakalpojumus bez maksas	2019. gads	Pašvaldība
13. Izveidot Mobilo jauniešu centru novadā	13.1. Izstrādāt Mobilā jauniešu centra darbības plānu; 13.2. Pašvaldībai rast finansējumu un transportu aktivitātēm mobilā jauniešu centra darbībai novadā;	Katrā pagastā tiek nodrošināts darbs ar jauniešiem	2019./2020. gads	Jaunatnes lietu nodaļa, pašvaldība, pagasta pārvalžu vadītāji, bibliotēkas,

	13.3. Jaunatnes darbiniekiem nodrošināt patstāvīgas, jēgpilnas mobilā jauniešu centra aktivitātes katru nedēļu citā pagastā			kultūras nodaļa
--	---	--	--	-----------------